

Heemstede 30 april 2026

Herenboeren Heemstede & Stichting Sportpark HBC

Participatieproces 't Groot Clooster onder de loep

Onderzoek naar de mate waarin politieke toezeggingen, formele besluiten en gemeentelijk beleid zijn doorvertaald naar het participatieproces, de bijeenkomsten en de online participatievragenlijst en naar de kwaliteit van die vragenlijst.

Samenvatting

Aanleiding en context

Op 16 april 2026 startte de gemeente Heemstede de participatiefase voor de gebiedsontwikkeling 't Groot Clooster en het Havenkwartier. Herenboeren Heemstede (HBH), Stichting Sportpark HBC en mogelijk ook Hoeve Nijverdal zijn de organisaties die het meest direct door deze ontwikkeling worden geraakt. Samen vertegenwoordigen zij ruim 2.500 betrokken inwoners. Dit document bevat vier zelfstandige analyses die elk vanuit een ander perspectief aantonen dat het lopende participatieproces niet voldoet aan de normen, toezeggingen en raadsbesluiten waaraan het gebonden is.

Analyse 1 - Politieke toezeggingen vs. RIB 14 april 2026

In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026 onderschreven alle deelnemende partijen (m.u.v. PRO Heemstede) de randvoorwaarden van HBH voor een levensvatbare Herenboerderij: behoud van de huidige omvang, kwalitatief goede en aaneengesloten grond, centrale faciliteiten en respect voor de 30-jarige erfpachtovereenkomst. Vijf van de zes partijen spraken zich bovendien expliciet uit tegen de aanleg van een ,en en/of verkeersdoorgang over het sportterrein van HBC.

Het Raadsinformatiebericht (RIB) van 14 april 2026 - waarmee het demissionaire college de participatie aankondigde - maakt van geen van deze toezeggingen melding. De kwalitatief goede gronden worden niet bij naam genoemd. De erfpachtovereenkomst wordt niet vermeld. De levensvatbaarheid van HBH wordt niet als randvoorwaarde maar als onderwerp van participatie behandeld. Wat politieke partijen als vaststaande voorwaarden buiten de participatie hadden geplaatst, behandelt het college in het RIB als open vragen die de participatie juist moet beantwoorden.

Analyse 2 - Formele toezeggingen november 2025 vs. de vragenlijst

Tijdens de commissievergadering Ruimte van 13 november 2025 deed wethouder Stam concrete mondelinge toezeggingen: de vlekkenkaart is slechts een suggestie, pachters worden gelijkwaardig behandeld aan eigenaren, HBC behoudt minimaal vijf

velden en de Herenboeren behouden de kwalitatief goede gronden als vertrekpunt. Het College van B&W heeft in het Raadsinformatiebericht over 't Groot Clooster (d.d. 11 november 2025) vervolgens bevestigd dat zowel HBC als de Herenboeren hun huidige oppervlakte en functies kunnen behouden. Vervolgens is op 27 november 2025 in het (mede door de VVD ingediende) amendement bepaald dat doelen, functies en bestaande rechten van partijen in het gebied worden gerespecteerd en zij nadrukkelijk meebeslissen over hun toekomst in het gebied. Ook stelt het amendement dat de visiekaart (Gebiedsvisie 't Groot Clooster, pagina 29) niet een vaststaande, feitelijk correcte of accurate weergave moet worden gezien maar slechts een uitnodiging voor overleg en discussie.

De zeven centrale toezeggingen en raadsbesluiten zijn niet aantoonbaar verwerkt in de participatievragenlijst. Op twee punten werkt de vragenlijst in tegengestelde richting. De gronden van de Herenboeren worden over twee aparte deelgebieden verdeeld - "Poort tot Meermond" en "Open landschap" - waardoor de boerderij als functionele eenheid in de vragenlijst wordt doorgesneden. En de inleidende teksten bij elke deelvraag presenteren de gemeentelijke planrichting als vaststaand feit, terwijl de raad heeft besloten dat dit slechts een discussie-uitnodiging is.

Analyse 3 - Toetsing aan gemeentelijk beleid

Het participatieproces is op meerdere punten strijdig met het eigen beleid van de gemeente, te weten het Beleid Versterken Lokale Democratie (2023) en de Participatieverordening Heemstede (2026).

Ten eerste is de ruimte voor participatie niet vooraf kenbaar gemaakt - het beleid schrijft dit uitdrukkelijk voor. Ten tweede zijn stakeholders zoals HBH en HBC ingedeeld als "worden geraadpleegd", terwijl het raadsbesluit van 27 november 2025 bepaalt dat zij nadrukkelijk meebeslissen - twee treden hoger op de participatieladder. Ten derde is het afgesproken vervolgoverleg van medio maart 2026, dat in het overleg van 4 februari 2026 met wethouder Stam was vastgelegd, nooit gehouden. Brieven van HBH van 16 februari en 3 maart 2026 bleven onbeantwoord. Vanaf midden februari is er geen contact meer geweest tussen de gemeente en HBC. Ten vierde ontbreekt in het RIB iedere motivering voor de afwijking van eerdere toezeggingen, wat naar onze lezing in strijd is met artikel 3:46 van de Algemene wet bestuursrecht. Daarnaast is de geplande weg en/of verkeersdoorgang door het HBC-sportterrein weggelaten uit de vragenlijst en de kaarten, terwijl dit een directe ingreep in eigendomsrechten betreft.

Analyse 4 - Kwaliteit van de vragenlijst

De online vragenlijst op grootclooster.nl/denk-mee is het enige participatie-instrument dat breed toegankelijk is voor alle Heemstedenaren. Tegelijkertijd is het het meest methodologisch gebrekkige instrument in het traject.

Elke deelvraag begint met een sturende inleiding die gemeentelijke planrichtingen als vaststaand feit presenteert. De antwoordopties zijn niet gerandomiseerd. De Herenboerderij wordt over twee aparte kaartgebieden doorgeknipt, waardoor haar samenhang als functionele eenheid voor respondenten onzichtbaar is. De geplande weg en/of verkeersdoorgang over het HBC-terrein staan niet op de kaart. HBC-leden die sport hoog waarderen bevestigen daarmee onbedoeld een planrichting die hun eigen bestuur afwijst. De enige vrije ruimte staat aan het einde van de vragenlijst, na een reeks sturende vragen die het beeld al hebben bepaald.

De meest fundamentele kritiek: de vragenlijst presenteert 't Groot Clooster als een gebied dat nog ingericht moet worden, terwijl onder andere HBH, HBC en Hoeve Nijverdal er al dagelijks actief zijn - met formele rechten en expliciete garanties van college en raad. Geen van deze organisaties is als bestaande, functionerende partij zichtbaar gemaakt in de vragenlijst.

Overkoepelende conclusie

De vier analyses tonen op de geanalyseerde punten hetzelfde beeld: het participatieproces voldoet niet aan wat was toegezegd en formeel vastgelegd. Politieke toezeggingen zijn niet vertaald, raadsbesluiten zijn op meerdere punten niet nageleefd. Het eigen gemeentelijk beleid wordt op meerdere punten niet nagevolgd en de vragenlijst is methodologisch ondeugdelijk. HBH en HBC achten de uitkomsten van dit proces ongeschikt als onderbouwing van besluiten over de toekomst van HBH, HBC en Hoeve Nijverdal, zolang de participatie niet alsnog plaatsvindt onder de randvoorwaarden die de raad heeft vastgesteld. Dit document is bedoeld als onderbouwing voor communicatie richting het college, de gemeenteraad en de nieuw te vormen coalitie.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Inleiding	6
Toetsing van toezeggingen partijen in verkiezingstijd aan het RIB van 14 april 2026	7
Analyse van de mate waarin de toezeggingen die in de cie. Ruimte van 13 november 2025 etc. zijn gedaan zijn meegenomen in de participatie-vragenlijst 't Groot Clooster op https://grootclooster.nl/denk-mee	9
Toetsing aan het gemeentelijk beleid	14
Analyse kwaliteit en bruikbaarheid vragenlijst t.b.v. participatieproces 't Groot Clooster	21
Overzicht geraadpleegde en aangehaalde documenten	28

Inleiding

Op 16 april 2026 is de participatiefase voor de gebiedsontwikkeling 't Groot Clooster en Havenkwartier van start gegaan. Herenboeren Heemstede, Stichting Sportpark HBC en mogelijk ook Hoeve Nijverdal zijn de organisaties die het meest direct door deze ontwikkeling worden geraakt. Samen vertegenwoordigen zij ruim 2.500 betrokken inwoners die dagelijks gebruikmaken van het gebied.

Dit gebundelde document bevat vier zelfstandige analyses die elk vanuit een ander perspectief vaststellen dat het lopende participatieproces niet voldoet aan de normen, toezeggingen en raadsbesluiten waaraan het gebonden is. De analyses zijn opgesteld in april 2026 en zijn bedoeld als onderbouwing voor communicatie richting het college, de gemeenteraad en de nieuw te vormen coalitie.

De vier analyses staan op zichzelf en versterken elkaar. Samen vormen zij een samenhangend beeld van een participatieproces dat op meerdere niveaus - politiek, juridisch, beleidsmatig en methodologisch - tekortschiet ten opzichte van wat was toegezegd en vastgelegd.

De methodologische gebreken zijn daarbij niet alleen een kwestie van slechte uitvoering: getoetst aan de internationale normen voor markt- en opinieonderzoek (ISO 20252) die ook op overheidsvragenlijsten van toepassing zijn, voldoet de vragenlijst op drie fundamentele punten niet - antwoordopties zijn niet gerandomiseerd, vragen worden voorafgegaan door sturende beleidsuitspraken en de meest betrokken doelgroepen vallen in een restcategorie waardoor zij in de analyse minder zichtbaar zijn.

Toetsing van toezeggingen partijen in verkiezingstijd aan het RIB van 14 april 2026

Op verzoek van HBH hebben vijf van zes Heemsteedse politiek partijen zich in maart 2026 geschaard achter de uitgangspunten voor een levensvatbare boerderij. PRO Heemstede was hierbij een uitzondering.

In het RIB van 14 april is hiervan niets terug te vinden. Het demissionaire college startte de participatie zonder de randvoorwaarden te benoemen die vrijwel alle partijen in verkiezingstijd onderschreven. De kloof tussen die toezeggingen en de uitvoering is op meerdere thema's zichtbaar.

Het RIB kondigt de participatiefase aan maar zegt niets over de positie van HBH. De erfpachtovereenkomst wordt niet vermeld, eerdere bevestigingen over behoud van omvang worden niet herbevestigd en de levensvatbaarheid van de boerderij - door meerdere partijen expliciet als voorwaarde benoemd - ontbreekt als kader. Het RIB negeert de zes weken eerder uitgesproken brede politieke consensus.

Vergelijking: toezeggingen in verkiezingstijd vs. RIB 14 april 2026

Thema 1 - Borging grond en omvang Alle partijen erkennen dat de huidige omvang en locatie van HBH het vertrekpunt zijn voor de planvorming. Het RIB vermeldt dit niet. De participatie start zonder dat dit als kader is vastgelegd. Oordeel: niet vertaald.

Thema 2 - Levensvatbaarheid als voorwaarde Meerdere partijen stellen expliciet dat een levensvatbare boerderij een voorwaarde is voor de plannen - niet een uitkomst die via participatie tot stand moet komen. Het RIB behandelt de inrichting van het gebied als een open vraag. Daarmee wordt wat partijen als voorwaarde stelden, ingericht als onderwerp van participatie. Oordeel: niet vertaald.

Thema 3 - Participatierol: meebeslissen vs. geraadpleegd worden Partijen benadrukten dat HBH actief moet meebeslissen over haar eigen toekomst in het gebied. Het RIB deelt HBH in als partij die "wordt geraadpleegd". De gemeente is de enige beslisser. Oordeel: niet vertaald.

Thema 4 - Afspraken overleg 4 februari 2026 In het overleg van 4 februari zijn concrete afspraken gemaakt over een vervolgoverleg medio maart om werkbare kaders vast te stellen vóór de brede participatie. Twee herinneringen bleven onbeantwoord. Het RIB zwijgt hierover. De participatie startte zonder dat dit punt was afgerond. Oordeel: niet nagekomen.

Thema 5 - Vooraf-transparantie Partijen wekten de verwachting dat de positie van HBH helder zou zijn vóórdat de participatie startte. Het RIB biedt uitsluitend achteraf-transparantie via een participatieverslag. Wie deelneemt weet vooraf niet hoe de inbreng van HBH wordt gewogen. *Oordeel: niet vertaald.*

Thema 6 - Randvoorwaarden als participatieonderwerp Alle partijen onderschreven de randvoorwaarden als voorwaarden die buiten de participatie staan - niet als onderwerpen van discussie. Het RIB keert die logica om: wat partijen als vaststaand beschouwden, wordt behandeld als open vraag die de participatie moet beantwoorden. Het structurele gevolg is dat de uitkomsten van de participatie achteraf kunnen worden gepresenteerd als bewijs dat alle belangen zijn meegewogen, ook door partijen die ervan uitgingen dat hun positie juist buiten die afweging stond. *Oordeel: niet vertaald - en omgekeerd.*

Hetzelfde mechanisme treft HBC. HBC heeft als eigenaar van haar gronden en gebouwen de aanleg van een weg en/of verkeersdoorgang door haar sportterrein niet beschouwd als onderwerp van participatie maar als een uitgesloten optie - een positie die door alle politieke partijen, met uitzondering van D66, in verkiezingstijd is onderschreven. In het RIB wordt ook dit planonderdeel behandeld alsof het via de participatie kan worden afgewogen, niet alsof het al is afgewogen. Daarmee komt de eigenaarspositie van HBC - die in beginsel sterker is dan die van een pachter - in de vragenlijst op gelijk niveau te staan met andere belangen in een open afwegingsproces. Wat partijen als vaste randvoorwaarde buiten de participatie plaatsten, zijn onderwerp van de participatie zelf. Dit geldt voor de positie van HBH als pachter en voor de positie van HBC als eigenaar.

5. Conclusie

Vrijwel alle partijen die in maart 2026 aan de verkiezingen deelnamen hebben de randvoorwaarden van HBH onderschreven - een brede politieke consensus die ongeacht de coalitieonderhandelingen geldig blijft. Vijf van de zes partijen spraken zich daarnaast expliciet uit tegen een weg en/of verkeersdoorgang over het HBC-terrein.

Het demissionaire college heeft geen van deze toezeggingen vertaald in het RIB van 14 april. De participatie is ingericht alsof die consensus niet bestaat.

Analyse van de mate waarin de toezeggingen die in de cie. Ruimte van 13 november 2025 etc. zijn gedaan zijn meegenomen in de participatie-vragenlijst 't Groot Clooster op <https://grootclooster.nl/denk-mee>.

Samenvatting

Dit onderdeel analyseert in hoeverre de toezeggingen die het college van Heemstede deed tijdens de commissievergadering Ruimte van 13 november 2025, het Raadsinformatiebericht van 11 en 25 november 2025 en het door de gemeenteraad aangenomen amendement D66/VVD/PvdA van 27 november 2025, zijn verwerkt in de participatievragenlijst die de gemeente op 16 april 2026 heeft uitgebracht via grootclooster.nl/denk-mee.

De zeven centrale toezeggingen en raadsbesluiten zijn niet aantoonbaar verwerkt in de vragenlijst.

Het aangenomen amendement vereist dat de participatie plaatsvindt met inachtneming van drie formele voorwaarden: dat de vlekkenkaart (Gebiedsvisie p. 29) niet een vaststaande weergave is maar slechts een uitnodiging voor discussie, dat bestaande rechten van partijen worden gerespecteerd en dat partijen nadrukkelijk meebeslissen over hun toekomst in het gebied. Geen van deze drie voorwaarden is bij de opzet van de vragenlijst nageleefd.

Op twee punten werkt de vragenlijst in tegengestelde richting aan het raadsbesluit. De inleiding bij elke deelvraag presenteert de gemeentelijke planrichting als vaststaand feit, terwijl de raad heeft besloten dat dit slechts een discussie-uitnodiging is. De gronden van de Herenboeren worden over twee afzonderlijke deelgebieden verdeeld - "Poort tot Meermond" en "Open landschap" - waardoor de Herenboerderij als functionele en ruimtelijke eenheid in de vragenlijst wordt doorgesneden, terwijl de toezegging juist bepaalt dat de kwalitatief goede gronden als geborgd vertrekpunt gelden.

De mondelinge toezegging van de wethouder dat pachters gelijkwaardig aan eigenaren worden behandeld in de participatieronde is evenmin verwerkt: de vraag naar de relatie tot het gebied biedt geen categorie voor coöperatieleden of pachters, waardoor de circa 2500 leden van de Herenboeren en HBC methodologisch in een restcategorie vallen.

De vragenlijst voldoet daarmee niet aan de formele vereisten van het raadsbesluit van 27 november 2025. HBH en HBC achten de uitkomsten ongeschikt als

onderbouwing van besluiten over de toekomst van de Herenboeren en HBC, zolang de participatie niet alsnog plaatsvindt onder de randvoorwaarden die de raad heeft gesteld.

Toezeggingen november 2025 vs. de participatievragenlijst

Stap 1 - De toezeggingen en besluiten

A. Mondelinge toezeggingen wethouder Stam, commissie Ruimte 13 november 2025

Op basis van de transcriptie zijn de volgende concrete mondelinge toezeggingen gedaan:

1. De vlekkenkaart (Gebiedsvisie p. 29) is slechts een suggestie, geen vaststaande weergave: "Het is een stip op de horizon, een vlekkenplan. Er zijn suggesties. (...) Eenzijdig zeggen: dit is het, zo wordt het - dat kan natuurlijk niet." (regels 843-855)
2. Pachters zoals de Herenboeren vallen gelijkwaardig onder de participatieronde met eigenaren: "Ja, de participatieronde met eigenaren is inclusief de pachters. Uiteraard horen zij er ook bij." (regel 729)
3. HBC behoudt minimaal haar huidige oppervlakte, de huidige vijf velden: "Tijdens deze afspraken zal aan HBC opnieuw worden toegezegd dat - bij het mogelijk schuiven van functies - zij minimaal hun huidige oppervlakte, de huidige vijf velden, behouden." (regel 763)
4. De Herenboeren behouden de kwalitatief goede gronden als vertrekpunt (regels 819-831)
5. Hoeve Nijverdal houdt 18 hectare agrarische ruimte gewaarborgd (antwoord vraag CDA)

B. RIB 11 november 2025 (zaaknummer 1346210)

Het college bevestigde schriftelijk dat "alle grondeigenaren en gebruikers vanzelfsprekend minimaal een eigen plek en omvang (of meer) in het gebied behouden" en dat "iedereen vooralsnog zijn huidige plek en aantal hectares behoudt."

C. RIB 25 november 2025 (zaaknummer 1348181) - schriftelijke bekrachtiging

Het college stelde: "Eigenaren beslissen nadrukkelijk mee over hun toekomst in het gebied" en "De partners voeren regie over hun eigen bedrijfs- of functie-uitvoering en beslissen over hun eigen gronden/invullingen."

D. Aangenomen amendement D66/VVD/PvdA, raadsbesluit 27 november 2025

De raad besloot formeel dat de participatie plaatsvindt met inachtneming van:

- (1a) de toezeggingen uit RIB 11 november 2025
- (1b) dat de visiekaart (p. 29) "niet een vaststaande, feitelijk correcte of accurate weergave is maar slechts een uitnodiging voor overleg en discussie"
- (1c) dat "doelen, functies en bestaande rechten van partijen in het gebied worden gerespecteerd en zij nadrukkelijk meebeslissen over hun toekomst in het gebied"

Stap 2 - Wat is hiervan terug te vinden in de vragenlijst?

De vragenlijst op grootclooster.nl/denk-mee bevat zes inhoudelijke deelvragen.

Hieronder wordt per toezegging nagegaan of en hoe deze is verwerkt.

Toezegging 1: Vlekkenkaart is geen vaststaande weergave (amendement 1b)

Niet verwerkt. De inleidende teksten bij elke deelvraag presenteren de gemeentelijke planrichting - transformatie Havenkwartier, behoefte aan extra bedrijfsruimte, het "open en niet-toegankelijke" karakter van het buitengebied - als vaststaande feiten, zonder enige kwalificering dat dit slechts een discussie-uitnodiging is. De kaartindelingen per deelgebied worden gepresenteerd zonder voorbehoud.

Toezegging 2: Pachters gelijkwaardig aan eigenaren (commissie 13 november)

Niet verwerkt. De vraag "Wat is uw relatie tot het gebied?" biedt drie opties: eigendom/huur, inwoner Heemstede zonder eigendom/huur, of "Anders, namelijk...". Er bestaat geen categorie voor coöperatieleden of pachters. Voor de circa 500 HBH-leden en circa 2.000 HBC-leden is slechts een restcategorie beschikbaar. Dit is in tegenspraak met de toezegging dat pachters gelijkwaardig aan eigenaren participeren.

Toezegging 3: HBC behoudt vijf velden / huidige oppervlakte (commissie 13 november)

Niet verwerkt. In de deelvraag "Poort tot Meermond" wordt HBC weliswaar visueel zichtbaar op de kaart als dominant element, maar er wordt geen garantie of vertrekpunt voor de bestaande oppervlakte aan de respondent gepresenteerd. De vraag "Welke functies zouden hier nog meer kunnen passen?" suggereert juist ruimte voor uitbreiding ten koste van bestaand gebruik, wat het tegengestelde is van de toezegging.

Toezegging 4: Herenboeren behouden kwalitatief goede gronden (commissie 13 november)

Niet verwerkt. De gronden van de Herenboeren worden over twee aparte deelvragen verdeeld: een deel onder "Poort tot Meermond" (sportzone), een deel onder "Open landschap". Daarmee wordt de Herenboerderij als functionele en ruimtelijke eenheid in de vragenlijst doorgeknipt. De toezegging – op een vraag van D66 - dat de kwalitatief goede gronden als geborgd vertrekpunt gelden is afwezig. De kaartindeling maakt deze samenhang visueel niet zichtbaar, terwijl de toezegging juist uitging van het geheel als aaneengesloten geheel.

Toezegging 5: Partijen "beslissen mee" over hun gronden (amendement 1c + RIB 25 november) Niet verwerkt. De vragenlijst vraagt respondenten uitsluitend hoe de plannen ingevuld moeten worden, niet óf de planrichting wenselijk is. Partijen die over hun eigen gronden meebeslissen zouden minimaal de vraag moeten kunnen beantwoorden of de huidige bestemming behouden moet blijven. Die vraag ontbreekt in alle deelvragen.

Toezegging 6: Vlekkenkaart slechts discussie-uitnodiging - compensatievraag 3 ha als open vraag (RIB 11 november + amendement 1a) Niet verwerkt. De Havenkwartier-vraag presenteert de transformatie naar wonen/werken als vaststaand gegeven: "In het Havenkwartier is ruimte voor een verandering naar een gebied met wonen en werken." De compensatieverplichting van 3 hectare bedrijventerrein die daaruit volgt - de directe oorzaak van de druk op de Herenboeren en HBC - wordt nergens als zodanig benoemd, laat staan als open vraag voorgelegd.

Toezegging 7: De participatie start met een blanco vel - zonder vooringenomen uitkomst

Niet verwerkt; de vragenlijst werkt in tegengestelde richting. Tijdens de commissievergadering Ruimte van 13 november 2025 gaf het college aan dat de participatie zou starten met een blanco vel - zonder vooraf vastgelegde uitkomsten. Deze uitspraak werd door het CDA opgepikt in haar technische vragen ter voorbereiding van de raadsvergadering van 27 november 2025. Het CDA constateerde daarin al een interne tegenstrijdigheid: hoe kan de participatie starten met een blanco vel, terwijl het participatieplan tegelijkertijd spreekt over het "aanscherpen van de concept-gebiedsvisie?" Het college heeft die tegenstrijdigheid nooit opgelost.

Elke deelvraag in de vragenlijst begint met een inleiding die de gemeentelijke planrichting - de transformatie van het Havenkwartier, de compensatievraag van 3 hectare, de ruimtelijke indeling in deelgebieden - als vaststaand feit presenteert. Respondenten worden niet gevraagd of zij deze keuzes wenselijk vinden, alleen hoe zij de uitvoering ingevuld willen zien. Dat is het tegenovergestelde van een blanco vel.

Conclusie

Van de zes centrale toezeggingen en raadsbesluiten uit november 2025 is er geen aantoonbaar verwerkt in de participatievragenlijst. In twee gevallen - de doorknippping van de Herenboeren-gronden over twee deelgebieden en de presentatie van de

vlekkenkaart als planningskader in plaats van discussie-uitnodiging - werkt de vragenlijst in tegengestelde richting aan wat de raad formeel heeft besloten.

Het aangenomen amendement D66/VVD/PvdA bepaalt dat de participatie moet plaatsvinden "met inachtneming van" de toezeggingen uit RIB 11 november en de drie besluitpunten (vlekkenkaart niet bindend, bestaande rechten respecteren, partijen beslissen mee). Geen van deze drie voorwaarden is nageleefd in de opzet van de vragenlijst. Dat maakt de vragenlijst niet alleen methodologisch ondeugdelijk maar staat naar onze lezing ook op gespannen voet met het raadsbesluit van 27 november 2025.

Toetsing aan het gemeentelijk beleid

Inleiding en doel van dit deel

In dit onderdeel analyseren wij het participatieproces op twee niveaus.

Het eerste niveau betreft de toetsing van het proces aan het eigen beleid van de gemeente Heemstede. De gemeente beschikt over drie relevante beleidsdocumenten: het Beleid Versterken Lokale Democratie (december 2023), de Participatieverordening Heemstede 2026 (vastgesteld 5 februari 2026) en de toelichting daarbij. Op meerdere punten is het lopende proces strijdig met wat in deze eigen documenten staat.

Het tweede niveau betreft de kwaliteit en bruikbaarheid van de concrete participatie-instrumenten: de bijeenkomsten, de straatgesprekken en de online vragenlijst (<https://grootclooster.nl/denk-mee>). De vragenlijst wordt per afzonderlijke vraag geanalyseerd in een separaat deel van dit document.

Deel 1 - Het participatieproces getoetst aan het eigen beleid

1. De ruimte voor participatie is niet vooraf duidelijk gemaakt

Het beleid stelt expliciet: "Voordat een opgave start moet voor iedereen duidelijk zijn wat deze ruimte is. Ook als er geen ruimte is. Dit om teleurstelling zoveel mogelijk te voorkomen." En: "Voor deelnemers is het belangrijk dat zij precies weten wanneer zij (of anderen) hun invloed uit kunnen oefenen en wat dat betekent voor de volgende stappen."

Artikel 3 van de Participatieverordening verplicht een participatieplan dat ten minste beschrijft: de ruimte voor participatie, het doel en de mate van invloed van deelnemers en wie welke rol heeft.

Het RIB van 14 april 2026 kondigt de participatie aan maar publiceert geen afwegingskader dat deelnemers vooraf informeert wanneer hun inbreng wel of niet wordt overgenomen. De belofte is uitsluitend achteraf-transparantie via een participatieverslag. Dat is precies het omgekeerde van wat het beleid voorschrijft. Het gevolg is bovendien dat deelnemers ook achteraf niet kunnen controleren of hun inbreng eerlijk is meegewogen: zonder vooraf gepubliceerde criteria ontbreekt iedere maatstaf voor toetsing. Wie achteraf kritiek heeft op de verwerking van zijn inbreng, heeft geen vastgelegd kader om die kritiek op te baseren.

2. De participatierol van stakeholders is lager dan het raadsbesluit bepaalt

Het beleid beschrijft zes rollen, oplopend van "wordt geïnformeerd" tot "samen beslissen". De Participatieverordening verbindt het participatieplan aan het door de gemeenteraad vastgesteld beleid (art. 3, lid 1).

Het raadsbesluit van 27 november 2025 - het aangenomen amendement D66/VVD/PvdA - stelt letterlijk dat partijen in het gebied "nadrukkelijk meebeslissen over hun toekomst in het gebied" en dat "de partners regie voeren over hun eigen bedrijfs- of functie-uitvoering."

Het RIB van 14 april 2026 deelt stakeholders in als "worden geraadpleegd + individuele gesprekken." Dat is twee treden lager op de participatieladder dan het raadsbesluit voorschrijft. Het beleid stelt dat het participatieplan in lijn moet zijn met het vastgesteld beleid. Hier is het in lijn met wat het college zelf wenst, niet met wat de raad heeft besloten.

3. Deelnemers kunnen er niet op aan dat het proces verloopt zoals afgesproken

Het beleid stelt: *"Deelnemers aan een proces moeten ervan op aan kunnen dat het proces verloopt zoals vooraf is afgesproken. Dat betekent ook dat er niet zomaar andere en/of nieuwe stappen gezet kunnen worden tijdens of na afloop van een proces."*

In het overleg van 4 februari 2026 - op uitnodiging van de wethouder - zijn concrete afspraken gemaakt, vastgelegd in een conceptverslag dat door HBH is vastgesteld bij gebrek aan correcties. De kern van die afspraken: medio maart 2026 een vervolgoverleg om werkbare kaders vast te stellen voor de positie van HBH voorafgaand aan de brede participatie. Dat overleg heeft niet plaatsgevonden. De brieven van 16 februari en 3 maart 2026 zijn onbeantwoord gebleven. De participatie is op 16 april gestart zonder nakoming van de gemaakte afspraken. Dat is precies de situatie die het beleid beoogt te voorkomen.

4. Het participatieplan is niet in lijn met het vastgesteld raadsbesluit

Artikel 3 lid 1 van de Participatieverordening stelt dat het participatieplan *"in lijn moet zijn met het door de gemeenteraad vastgestelde participatiebeleid."*

Het aangenomen amendement D66/VVD/PvdA stelt in besluitpunt 1a dat de participatieplannen worden vastgesteld "met inachtneming van de toegezegde uitgangspunten in het Raadsinformatiebericht van 11 november 2025 (Zaaknummer: 1346210)." Het RIB van 14 april 2026 verwijst nergens naar dit RIB van 11 november 2025 en maakt de doorwerking van het raadsbesluit ook niet op een ander manier zichtbaar. Daarmee voldoet het niet aan de eigen verordening.

5. Presentatie van de vlekkenkaart wijkt af van het raadsbesluit

Het raadsbesluit van 27 november 2025 bepaalt in besluitpunt 1b letterlijk dat de vlekkenkaart op pagina 29 van de Gebiedsvisie *"niet een vaststaande, feitelijk correcte of accurate weergave is maar slechts een uitnodiging voor overleg en discussie."*

Het RIB van 14 april 2026 presenteert de concept-Gebiedsvisie als "vertrekpunt voor de participatie" zonder deze kwalificering te vermelden. De vragenlijst bouwt voort op de vlekkenkaart als ruimtelijke indeling zonder de door het raadsbesluit vereiste nuancerings. Het beleid stelt: "door vooraf duidelijk te zijn en het ook op die manier uit te voeren, bouwen we aan vertrouwen in het samenspel." De huidige uitvoering staat daarmee op gespannen voet met die eigen belofte.

6. De vragenlijst voldoet niet aan de inclusiviteitseis

Het beleid stelt: *"Bij het streven naar een inclusieve samenleving past dat we bij participatie ons best doen om een diversiteit aan bewonersgroepen te bereiken. Zo blijkt uit de praktijk dat bij open uitnodigingen vaak dezelfde groepen reageren en/of meedoen. Terwijl het werken met loting wel een bredere groep oplevert. Juist de inbreng van verschillende groepen draagt bij aan de kwaliteit van participatie."*

De vragenlijst biedt voor de vraag naar relatie tot het gebied drie categorieën: eigendom of huur, inwoner zonder eigendom en een restcategorie. HBC-leden (circa 2000) en HBH-leden (circa 500) - samen de meest direct geraakte groep van ruim 2500 betrokken Heemstedenaren - vallen automatisch in de restcategorie. Daarmee zijn de meest betrokken gebruikers methodologisch het minst zichtbaar. Dat is het omgekeerde van wat het beleid beoogt.

7. De vragenlijst vraagt hoe plannen worden ingevuld, niet of ze wenselijk zijn

Het beleid stelt dat participatie kan dienen om "de kwaliteit van het resultaat te verhogen" en beschrijft drie niveaus van invloed: samen denken, samendoen, samen beslissen. Voor een complexe opgave met grote gevolgen voor de leefomgeving verwacht het beleid minimaal "samen denken."

De vragenlijst presenteert de transformatie van het Havenkwartier, de compensatievraag bedrijventerrein en de ruimtelijke indeling in deelgebieden als vaststaande feiten. Respondenten worden niet gevraagd of zij deze keuzes wenselijk vinden, alleen hoe zij de uitvoering ingevuld willen zien. Dat is participatie over details, niet over keuzes - en daarmee minder dan het beleid als minimum stelt.

8. De geplande weg en/of verkeersdoorgang door het HBC-terrein onttrekt zich aan de participatie

Het beleid stelt dat bij complexe opgaven "een grote wijziging in de leefomgeving van groepen inwoners" altijd onderdeel is van de participatieaanpak. Een weg en/of verkeersdoorgang die een bestaand sportpark fysiek doorsnijden is per definitie een grote wijziging in de leefomgeving van de circa 2000 HBC-leden. Alle politieke partijen, m.u.v. D66, hebben zich hier al tegen uitgesproken.

Door dit planonderdeel niet in de vragenlijst op te nemen en niet op de kaart te zetten, blijft een feitelijk geplande ingreep buiten het participatieproces. Dat is in directe tegenspraak met de eis dat bij een complexe opgave voor iedereen vooraf duidelijk moet zijn wat er aan de orde is.

Daar komt bij dat HBC in een fundamenteel andere positie verkeert dan de Herenboeren. HBC is sinds 1957 eigenaar van haar gronden en gebouwen, niet pachter. Een weg en/of verkeersdoorgang over het HBC-terrein raakt daarmee niet alleen de leefomgeving van 2000 leden maar ook de eigendomsrechten van de stichting. Die eigendomspositie is een zelfstandige juridische grond die los staat van toezeggingen. Het ontbreken van dit planonderdeel in de participatie is een procesmatige omissie en staat wat ons betreft op gespannen voet met het recht van een eigenaar om te worden gehoord over een ingreep in zijn eigendom.

9. Het college heeft geen motivering gegeven voor de afwijking van eerdere toezeggingen

Artikel 3:46 van de Algemene wet bestuursrecht verplicht bestuursorganen hun besluiten deugdelijk te motiveren. Die motiveringsplicht geldt in versterkte mate wanneer een bestuursorgaan afwijkt van eerder gedane toezeggingen, vastgelegde afspraken of formele raadsbesluiten. Het vertrouwensbeginsel en het motiveringsbeginsel werken in dit verband samen: wie gerechtvaardigde verwachtingen heeft gewekt, moet bij afwijking daarvan uitleggen waarom.

Het RIB van 14 april 2026 bevat op de geanalyseerde punten geen passage waarin het college verklaart waarom de toezeggingen uit november 2025, de afspraken van 4 februari 2026 en de besluitpunten van het aangenomen amendement niet zijn vertaald in het participatieproces. Er is geen motivering voor het feit dat stakeholders twee treden lager zijn ingedeeld dan het raadsbesluit voorschrijft. Ook ontbreekt de motivering voor het niet nakomen van het afgesproken vervolgoverleg en voor het ontbreken van de vlekkenkaart-kwalificering. Het college wijkt op meerdere punten af van eerder vastgelegde kaders en geeft hiervoor in het RIB geen motivering. Dat is politiek-bestuurlijk onzorgvuldig en staat naar onze lezing ook op gespannen voet met het motiveringsbeginsel van artikel 3:46 Awb.

Deel 2 - Het participatie-instrumentarium

Het participatieprogramma telt tien momenten verspreid over mei en juni 2026. Zeven genummerde bijeenkomsten: 11 mei, 19 mei, 27 mei en 9 juni voor stakeholders in het gebied op uitnodiging en aanmelding; 26 mei als vrije inloopbijeenkomst voor iedereen; 3 juni voor omwonenden Havenkwartier met vrije inloop; 4 juni voor bewoners en partijen Havenkwartier op uitnodiging en aanmelding. Drie straatgesprekken: 13 mei op de Markt, 18 mei in 't Groot Clooster, 22 mei op de Binnenweg. Plus de online vragenlijst als breed toegankelijk instrument.

1. De volgorde is niet neutraal

Het eerste moment waarop iedere Heemstedenaar zonder uitnodiging kan deelnemen is de inloopbijeenkomst van 26 mei. Dat is het zesde participatiemoment in de reeks - na twee uitnodigingsbijeenkomsten en drie straatgesprekken. Tegen die tijd hebben de uitgenodigde deelnemers al twee bijeenkomsten achter de rug. Het participatiebeleid stelt dat het onwenselijk is dat mensen laat in het proces nog ideeën kunnen inbrengen "waar niet iedereen een mening meer over kan geven." Die formulering is gericht op extra participatiemomenten na afronding van een proces - maar het omgekeerde risico is even reëel. Als de vier uitnodigingsbijeenkomsten het narratief hebben gevormd voordat de open inloop plaatsvindt, kan de inloopbijeenkomst dat narratief niet meer bijsturen.

2. Zes van de zeven bijeenkomsten zijn gesloten - maar wie bepaalt de uitnodigingslijst?

De participatieverordening verplicht in het participatieplan vast te leggen "wie de deelnemers zijn en wat hun rollen zijn." Het RIB van 14 april beschrijft de bijeenkomsten als "via persoonlijke uitnodiging en aanmelding" - maar publiceert de uitnodigingslijst niet. De gemeente bepaalt wie een persoonlijke uitnodiging ontvangt. Dit is om twee redenen problematisch. Ten eerste is HBH een pachter, geen eigenaar van de grond. Het Bisdom is de grondeigenaar. Als de uitnodigingslogica volgt wie eigendom of huurrecht heeft, valt HBH als coöperatie in een andere categorie dan eigenaren - terwijl de wethouder in de commissie Ruimte van 13 november 2025 letterlijk heeft toegezegd dat pachters gelijk worden gesteld aan eigenaren in de participatieronde. Dat is niet terug te zien in de rollenindeling van het RIB. Ten tweede zijn de circa 2000 HBC-leden en circa 500 HBH-leden als gemeenschap niet uitgenodigd - alleen de vereniging respectievelijk de coöperatie zelf. De individuele betrokkenheid van die 2500 mensen bij het gebied is in geen enkel instrument zichtbaar.

3. De straatgesprekken voldoen niet aan de eisen voor een complexe opgave

Het participatiebeleid definieert drie niveaus van invloed: samen denken, samendoen, samen beslissen. "Samen denken" is het basisniveau en omschrijft een situatie waarin deelnemers luisteren naar elkaars visie, mening en kennis en waarbij het puur

gaat om input verzamelen. Een straatgesprek van enkele minuten met een passant op de Markt of de Binnenweg voldoet hier niet aan.

De Markt en de Binnenweg zijn geen locaties in of direct bij het gebied - het zijn winkelstraten waar de gemeente toevallige voorbijgangers aanspreekt. Alleen het straatgesprek van 18 mei vindt daadwerkelijk plaats in 't Groot Clooster. De twee andere straatgesprekken leveren input op van mensen die het gebied mogelijk niet kennen, niet gebruiken en niet direct worden geraakt. Die input wordt vervolgens samengevoegd met de inbreng van de direct betrokkenen in hetzelfde participatieverslag. Dat vertekent de verhouding tussen betrokken en niet-betrokken respondenten.

Het beleid stelt bovendien dat de gemeente bij inclusiviteit moet "experimenteren met nieuwe vormen die de kans vergroten om moeilijk bereikbare groepen te bereiken." Straatgesprekken bereiken per definitie dezelfde mensen die toch al op de Markt of Binnenweg komen. Als inclusiviteitsinstrument voor een complexe gebiedsontwikkeling is de straatgesprek-methode op deze locaties niet toereikend.

4. De 't Groot Clooster-bijeenkomsten zijn altijd gecombineerd met het Havenkwartier

Alle vier de uitnodigingsbijeenkomsten voor stakeholders in het gebied zijn omschreven als "Inwoners en partijen uit 't Groot Clooster incl. Havenkwartier." Het Havenkwartier krijgt daarbovenop nog twee eigen bijeenkomsten (3 en 4 juni). Het agrarische gebied - waar HBH en HBC actief zijn - krijgt geen eigen bijeenkomst. De belangen van een landbouwcoöperatie, een sportvereniging en een geplande weg en/of verkeersdoorgang worden steeds behandeld in hetzelfde programma als de transformatie van een bedrijventerrein aan de haven. Dat zijn fundamenteel andere vraagstukken met andere belanghebbenden. Door ze altijd samen te programmeren is er geen bijeenkomst waar het gehele agrarische gebied alleen op de agenda staat.

5. Spoor 2 - de individuele gesprekken - is onzichtbaar als apart proces

Het participatieplan (Bijlage 7) beschrijft expliciet twee sporen: een breed algemeen spoor voor alle Heemstedenaren en een tweede spoor van individuele gesprekken met stakeholders in het gebied op detailniveau. De wethouder heeft dit tweede spoor ook toegezegd in de commissie Ruimte van 13 november 2025.

In de planning van het RIB is Spoor 2 niet als apart moment zichtbaar. Er is geen bijeenkomst gepland die expliciet als individueel detailgesprek met HBH of HBC is aangeduid. Het RIB vermeldt dat "de gemeente ook zelf gesprekken voert in het gebied" - maar wanneer, met wie, op basis van welke agenda en met welke status voor de uitkomsten is niet vastgelegd. Het beleid stelt: "het is belangrijk dat alle stappen in het participatieplan staan." Dat is hier niet het geval.

6. De raadsleden zijn beperkt tot de openbare momenten

Het RIB deelt aan raadsleden mee dat zij "van harte welkom zijn bij de algemene inloopbijeenkomst of de straatgesprekken." Raadsleden worden niet uitgenodigd voor de zes gesloten bijeenkomsten waar de daadwerkelijke gesprekken met stakeholders plaatsvinden. Het beleid stelt dat "het college zorgt voor goede verslaglegging van participatieprocessen" zodat de raad op basis daarvan een gewogen besluit kan nemen. Die verslaglegging is echter de enige informatiebron die de raad over de inhoud van de gesloten bijeenkomsten zal krijgen - en de raad heeft geen mogelijkheid dat verslag te controleren.

7. De vragenlijst draagt als enig breed instrument een disproportioneel gewicht

De online vragenlijst is het enige instrument waaraan alle Heemstedenaren kunnen deelnemen zonder uitnodiging, zonder aanmelding en op een moment naar keuze. Gegeven de gesloten aard van zes van de zeven bijeenkomsten en de beperkte reikwijdte van de straatgesprekken, draagt de vragenlijst naar onze beleving een disproportioneel groot gewicht in de totale participatie-opbrengst. Tegelijkertijd is de vragenlijst - zoals de analyse elders in dit document aantoont - het meest methodologisch kwetsbare instrument in de reeks.

Het resultaat is dat het enige breed toegankelijke instrument ook het meest gebrekkige is, terwijl de inhoudelijk rijkere bijeenkomsten alleen toegankelijk zijn voor wie een uitnodiging ontvangt.

Analyse kwaliteit en bruikbaarheid vragenlijst t.b.v. participatieproces 't Groot Clooster

<https://grootclooster.nl/denk-mee>

Samenvatting

Analyse van de vragenlijst

Na analyse van alle onderdelen van deze vragenlijst stellen wij vast dat de vragenlijst op de onderzochte punten niet functioneert als onafhankelijk participatie-instrument. Elke afzonderlijke keuze - de inleidende teksten, de volgorde van antwoordopties, de kaartafbakening, de vraagformuleringen en de positie van het enige vrije veld - wijst in dezelfde richting.

Waar is het blanco vel van de verantwoordelijk wethouder gebleven

In de commissievergadering Ruimte van 13 november 2025 zegde de verantwoordelijk wethouder toe dat de participatiefase zou starten met een blanco vel. "Geen vooropgezette plannen" en "geen vaststaande keuzes" maar "een open gesprek". Die toezegging was voor meerdere raadsfracties een voorwaarde om in te stemmen met de voortgang van het project. De vragenlijst op grootclooster.nl laat het tegenovergestelde zien: er is geen blanco vel.

De vragenlijst bevat vier kaarten. Elke kaart toont een vooraf afgebakend deelgebied, voorzien van een naam die al een functie suggereert: "Bedrijvigheid Cruquiusweg", "Poort tot Meermond" en "Open landschap". De grenzen van elk gebied zijn ingetekend met cirkels. De functies zijn benoemd in de inleidende teksten. De planrichting - wonen in het Havenkwartier, sport en natuur in de Poort tot Meermond, rust in het buitengebied - is als vertrekpunt gepresenteerd, niet als vraagstelling. Een respondent die de vragenlijst invult ziet geen blanco vel. Hij ziet een kaart die al is ingedeeld, van namen is voorzien en met een pen is omcirkeld.

Het gevolg hiervan is dat de namen van de deelgebieden de associaties van de respondent sturen, nog voor de eerste vraag is gesteld. "Open landschap" roept leegte op, geen landbouw. "Poort tot Meermond" suggereert een entree en beweging, niet een werkende boerderij. De kaartindeling zelf - het doorknippen van de Herenboerderij over twee aparte deelgebieden - bevestigt en versterkt de planrichting die de gemeente in haar eigen stukken hanteert. Wie de kaart bekijkt ziet geen geïntegreerde landbouwonderneming. Hij ziet twee gescheiden stukken grond met elk een andere bestemming.

De vragenlijst gebruikt vooraf benoemde deelgebieden en kaarten, wat zich niet verhoudt tot de toezegging van een blanco vel. Dit komt neer op instemming vragen met een al ingevulde schets.

De methode

Elke deelvraag begint met een inleiding die een beleidsuitspraak presenteert als vaststaand feit. De transformatie van het Havenkwartier, de behoefte aan extra bedrijventerrein, de ontoegankelijkheid van het open landschap - het zijn allemaal conclusies die als neutrale beschrijvingen worden gepresenteerd voordat de respondent aan het woord komt. De antwoordopties zijn niet gerandomiseerd. De enige vrije ruimte staat aan het einde, na een reeks sturende vragen die de respondent mentaal al hebben ingekaderd. Dat maakt naar onze opvatting de methode structureel ondeugdelijk.

De Herenboeren en HBC zijn in de vragenlijst niet zichtbaar

De gronden van de Herenboeren worden over twee aparte deelvragen verdeeld - een deel valt onder "Poort tot Meermond", een deel onder "Open landschap". Daarmee wordt de boerderij als functionele en ruimtelijke eenheid in de vragenlijst doorgesplitst. Respondenten zien nooit het geheel. De samenhang tussen de percelen - die de kern is van het bedrijfsconcept - is onzichtbaar. Dit is precies de knip die de gemeente ook in haar plannen maakt en de vragenlijst bevestigt en versterkt die knip visueel en mentaal bij elke respondent.

Hetzelfde geldt voor HBC. De vereniging verzet zich primair tegen de aanleg van een weg en/of verkeersdoorgang dwars door haar sportterrein - een concreet planonderdeel dat in de gemeentelijke stukken is opgetekend en waartegen alle politieke partijen, m.u.v. D66, zich in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen hebben uitgesproken. Die weg en/of verkeersdoorgang blijven in de vragenlijst onbenoemd. Respondenten die de plannen niet van nabij kennen, hebben op basis van deze vragenlijst geen aanleiding om dit punt te benoemen.

De werkelijke vragen worden niet gesteld

De vragenlijst vraagt respondenten hoe ze de plannen ingevuld willen zien - niet of ze de plannen wenselijk vinden. De compensatievraag van 3 hectare bedrijventerrein, die de directe oorzaak is van alle druk op de Herenboeren en HBC, wordt nergens als zodanig benoemd. Er wordt niet gevraagd of verdichting op de Cruquiusweg een beter alternatief is dan gebruik van agrarische grond. Er wordt niet gevraagd of het huidige gebruik door de Herenboeren behouden moet blijven. Er wordt niet gevraagd of een weg en/of verkeersdoorgang door het HBC-terrein wenselijk zijn. Er wordt niet gevraagd of respondenten het participatieproces zelf eerlijk vinden. Dit zijn precies de vragen die ertoe doen - en ze ontbreken allemaal.

De vragenlijst inzake verdichting

Bij de vraag over de Cruquiusweg erkent de vragenlijst zelf dat verdichting op het bestaande bedrijventerrein extra ruimte kan opleveren. Maar in de bestuurlijke stukken en het overleg met direct betrokkenen wordt dit alternatief consequent terzijde geschoven. De vragenlijst en de bestuurlijke stukken gaan op dit punt niet in dezelfde richting.

Wat dit betekent

Het gehanteerde mechanisme heeft als structureel gevolg dat de uitkomsten van de participatie - ongeacht de inhoud - kunnen worden gepresenteerd als bewijs dat alle belangen zijn meegewogen, ook door partijen die ervan uitgingen dat hun positie juist buiten die afweging stond.

De meest fundamentele kritiek

De vragenlijst presenteert "t Groot Clooster" als een gebied dat nog ingericht moet worden. Maar het gebied is al volledig in gebruik. Er zijn drie actieve, gevestigde organisaties die er dagelijks werken, sporten en boeren.

- Herenboeren Heemstede, aanwezig sinds 2022, met circa 500 leden en een 30-jarig erfpachtcontract voor een terrein van 18 hectare en eigenaar van de stal.
- HBC, opgericht in 1902 en een begrip in Heemstede. Sinds 1957 eigenaar van de gronden en gebouwen met circa 2.000 leden.
- Hoeve Nijverdal, een sinds de jaren '50 actief agrarisch bedrijf van 18 hectare.

Alle drie hebben zij eigendommen en formele rechten in het gebied. Aan alle drie zijn door het college en de gemeenteraad expliciete garanties gedaan over behoud van hun huidige omvang en positie.

Geen van drieën is als bestaande, functionerende organisatie zichtbaar gemaakt in de vragenlijst. De kaarten tonen het gebied alsof het leeg of onderbenut is. Een respondent die het gebied niet van nabij kent, heeft op basis van deze vragenlijst geen reden om te veronderstellen dat er al iets staat en werkt dat beschermd moet worden. Dat is een methodologische onvolkomenheid en een weergave die niet overeenkomt met de feitelijke situatie in het gebied.

Analyse per vraag

Vraag: Wat is uw relatie tot het gebied?

De vraag heeft twee methodologische problemen. Ten eerste ontbreekt een categorie voor coöperatief of verenigingslidmaatschap. De ruim 2500 leden van HBH en HBC - de meest direct geraakte groep - vallen daardoor automatisch in de restcategorie "Anders, namelijk...", die in de analyse het minst gewicht krijgt.

Ten tweede zegt de vraag niets over de aard of intensiteit van betrokkenheid. Een dagelijkse gebruiker, een vrijwilliger en een toevallige bezoeker vallen in dezelfde categorie. De segmentering die de vraag beoogt levert daardoor weinig bruikbaars op. Uitgerekend de twee organisaties die het meest direct door de plannen worden geraakt, zijn hier methodologisch het minst zichtbaar.

Vraag: Welke thema's vindt u belangrijk in het gebied?

De categorie "Groen/natuur/landbouw" combineert drie wezenlijk verschillende waarden. Iemand die landbouw belangrijk vindt maar geen voorstander is van extra natuur - of omgekeerd - kan zijn voorkeur niet kwijt. De gemeente kan de uitkomst achteraf zelf invullen.

De volgorde van de antwoordopties is niet gerandomiseerd, wat in strijd is met de internationale norm voor marktonderzoek. "Wonen" staat bovenaan - de functie die de gemeente wil toevoegen en waarvoor de compensatievraag naar bedrijfsruimte ontstaat. "Sport/recreatie" staat op positie twee. Het plan omvat uitbreiding van sportvelden op landbouwgrond. HBC-leden die sport hoog waarderen bevestigen daarmee onbedoeld een planrichting die hun eigen bestuur afwijst. De vragenlijst biedt geen mogelijkheid om sport hoog te waarderen zonder tegelijk in te stemmen met die uitbreidingsrichting. De vraag is bovendien zo vaag dat de uitkomst altijd de gemeentelijke planrichting kan ondersteunen: "Groen/natuur/landbouw" bovenaan klinkt als steun voor groene ambities, terwijl het evengoed een pleidooi voor behoud van landbouw kan zijn.

Vraag: Bedrijvigheid Cruquiusweg

Een andere inrichting van het bedrijventerrein aan de Cruquiusweg kan ervoor zorgen dat er meer ruimte voor bedrijven ontstaat. Vindt u dat er, naast extra ruimte voor bedrijven, ook andere functies (die past bij bedrijfsfuncties) in dit gebied moeten komen?

De inleiding stelt als vaststaand feit dat verdichting aan de Cruquiusweg extra ruimte oplevert. Opmerkelijk: dit is precies het alternatief dat de gemeente in haar bestuurlijke stukken terzijde schuift. De vragenlijst erkent hier impliciet wat de gemeente elders ontkent - zonder daar een conclusie uit te trekken.

De vraag zelf presenteert extra bedrijfsruimte als gegeven en vraagt alleen nog of er functies bij moeten. Welk antwoord de respondent ook geeft, het kan worden gebruikt als bewijs van draagvlak voor een oplossingsrichting die nooit expliciet is voorgelegd. De vraag die ontbreekt: "Vindt u verdichting op het bestaande bedrijventerrein een beter alternatief dan het gebruik van agrarische grond elders in 't Groot Clooster?"

Vraag: Havenkwartier

In het Havenkwartier is ruimte voor een verandering naar een gebied met wonen en werken. Naast wonen en werken zijn er ook functies zoals zorg, cultuur, horeca. Welke publieke en maatschappelijke functies wilt u graag in dit gebied zien?

De inleiding stelt als vaststaand feit dat het Havenkwartier wordt getransformeerd naar wonen en werken. De respondent wordt niet gevraagd of hij die verandering wenselijk vindt. De vraag zelf is circulair: door "naast wonen en werken" als vanzelfsprekend kader te stellen, bevestigt elke respondent die antwoord geeft impliciet de transformatie. Wie ertegen is heeft geen mogelijkheid dat kenbaar te maken.

Ook de kaart is sturend: de cirkel omsluit het Havenkwartier inclusief aangrenzende groenstructuur, waardoor ook omliggende gronden mentaal in de planningsfeer worden geplaatst. De vraag die ontbreekt is de meest wezenlijke: vindt u de transformatie van het Havenkwartier wenselijk en bent u zich bewust van de consequentie - de compensatieplicht van 3 hectare bedrijventerrein die elders in het gebied moet landen?

Deze vraag is de kern van het probleem. De transformatie is het beginpunt van alle druk op de Herenboeren en HBC, maar de vragenlijst behandelt haar als onbetwistbaar gegeven. Dat is participatie over de uitvoering, niet over de keuze.

Vraag: Poort tot Meermond

In dit gebied komen sport, landbouw, natuur en recreatie samen. Functies die samen voor een levendig gebied zorgen. Welke functies zouden hier volgens u nog meer kunnen passen en bijdragen aan die levendigheid?

De inleiding beschrijft sport, landbouw, natuur en recreatie als functies die "samen voor een levendig gebied zorgen." Dat klinkt harmonieus - maar het is precies dit gebied waar de gemeente landbouwgrond wil omzetten naar sportvelden en parkeerterrein. Die spanning wordt niet vermeld.

Op de kaart is HBC dominant zichtbaar; de gronden van de Herenboeren zijn niet gelabeld. Daarmee wordt visueel gesuggereerd dat dit primair een sportgebied is. Wat volledig ontbreekt is het geplande tracé van de weg en/of verkeersdoorgang dwars over het HBC-terrein - het planonderdeel waartegen HBC zich het meest verzet en waartegen alle partijen behalve D66 zich hebben uitgesproken. Een

respondent die de plannen niet kent heeft op basis van de kaart geen reden om alarm te slaan.

De vraag "Welke functies zouden hier nog meer kunnen passen?" is circulair op twee manieren. Het woord "nog meer" suggereert dat het huidige gebruik onvolledig is - een impliciet waardeoordeel. En het centrale bezwaar van zowel HBH als HBC gaat niet over wat er toegevoegd kan worden, maar over wat er afgenomen wordt. Een weg en/of verkeersdoorgang over een sportpark is geen toevoeging maar een ingreep. Die ingreep past niet in een vraag over uitbreiding en verdwijnt daarmee buiten het gesprek.

Nergens wordt gevraagd of het huidige gebruik behouden moet blijven, of de aanleg van de weg en/of verkeersdoorgang wenselijk zijn en of het gebied al optimaal wordt benut.

Conclusie

De vraag presenteert het gebied als een neutrale ruimte die nog ingevuld kan worden, terwijl er al actieve initiatieven zijn die door de plannen direct worden bedreigd. Door de Herenboeren niet te benoemen, de geplande weg en/of verkeersdoorgang niet op de kaart te zetten en de spanning tussen sport en landbouw weg te laten, wordt de respondent ongemerkt uitgenodigd mee te denken over uitbreiding - niet over behoud.

Vraag: Open landschap

Dit gebied is vooral open en niet toegankelijk voor recreatie. Wat vindt u belangrijker voor dit gebied? Het gebied beter toegankelijk maken voor recreatie en beleving of juist de rust in het buitengebied behouden? U kunt dit aangeven met de schuif. 1 = Beter toegankelijk en beleefbaar, 5 = Creëren van rust in het buitengebied.

De inleiding stelt dat het gebied "niet toegankelijk is voor recreatie." Dat is geen neutrale beschrijving maar een probleemstelling. Het gebied is niet toegankelijk omdat het actief gebruikte landbouwgrond is - geen gebrek, maar een functie. Door het als gemis te framen wordt de respondent uitgenodigd te pleiten voor toegankelijkheid, ten koste van de landbouwfunctie. De schuifschaal - "toegankelijk" versus "rust" - presenteert twee opties als tegengesteld die dat niet zijn. Een werkende boerderij die bezoekers ontvangt, educatie biedt en gemeenschap verbindt is inherent beleefbaar én rustig. Die combinatie past niet in de schaal en is daarmee onzichtbaar.

De meest fundamentele kritiek betreft de geografische splitsing. De gronden van de Herenboeren worden verdeeld over twee deelvragen - "Poort tot Meermond" en "Open landschap" - waardoor respondenten de boerderij nooit als geheel zien. De samenhang tussen de percelen, die de kern is van het bedrijfsconcept, wordt

onzichtbaar gemaakt. Dit is precies de knip die de gemeente in haar plannen maakt en de vragenlijst bevestigt die visueel en mentaal. Dit is de meest fundamentele bevinding van de hele vragenlijst. Ze maakt de Herenboeren als functionele eenheid onzichtbaar, presenteert hun grond als leeg en onderbenut en stuurt respondenten naar een keuze tussen recreatie en rust - terwijl de werkelijke keuze gaat over behoud van landbouw versus ingrepen die een levensvatbare boerderij onmogelijk maken.

Vraag: Tot slot

Wat wilt u ons verder nog meegeven over de toekomstige invulling van het gebied 't Groot Clooster?

Het woord "verder" in de vraagstelling impliceert dat de voorgaande vragen al het wezenlijke hebben gedekt. Kritiek op de plannen of de procesopzet wordt daarmee mentaal gereduceerd tot bijzaak.

Dit is het enige vrije veld in de hele vragenlijst, maar het staat aan het einde - nadat de respondent door een reeks sturende vragen is geleid. Onderzoek toont aan dat respondenten aan het einde cognitief uitgeput zijn en minder kritisch antwoorden. Door alle vrije ruimte in één eindveld te concentreren worden inhoudelijk gelijklopende bezwaren van meerdere respondenten bovendien niet zichtbaar als structureel bezwaar, maar verdwijnen ze als losse opmerkingen in de marge. Wat ontbreekt: een vraag over het participatieproces zelf, over of de juiste vragen zijn gesteld, over of alle belangen zijn vertegenwoordigd en over de geplande weg en/of verkeersdoorgang over het HBC-terrein.

Overzicht geraadpleegde en aangehaalde documenten

Dit overzicht bevat alle documenten waarnaar in de vier analyses wordt verwezen. De documenten zijn gegroepeerd per categorie. Documenten beschikbaar in het projectdossier van HBH/HBC zijn als zodanig aangeduid; documenten uitsluitend in het bezit van de gemeente zijn niet afzonderlijk gemarkeerd.

1. Raadsbesluiten en amendementen

Aangenomen amendement D66/VVD/PvdA, 27 november 2025 – besluitpunten 1a (toezeggingen RIB 11 november), 1b (vlekkenkaart niet bindend) en 1c (partijen beslissen mee) vormen het formele kader voor de participatie.

Raadsbesluit 27 november 2025 – voortzetting fase 2 gebiedsontwikkeling 't Groot Clooster en Havenkwartier.

2. Raadsinformatieberichten

RIB 11 november 2025 (zaaknummer 1346210) – bevestiging dat alle grondeigenaren en gebruikers minimaal hun huidige plek en omvang behouden.

RIB 25 november 2025 (zaaknummer 1348181) – schriftelijke bekrachtiging: eigenaren beslissen nadrukkelijk mee, partners voeren regie over eigen gronden.

RIB 14 april 2026 – aankondiging start participatiefase, beschrijving bijeenkomsten, rolverdeling en planning. Centraal toetsingsobject in alle vier de analyses.

3. Vergaderstukken en transcripties

Transcriptie commissievergadering Ruimte, 13 november 2025 – bron van de mondelinge toezeggingen van wethouder Stam. Aangehaald op regels 729, 763, 819–831 en 843–855. Beschikbaar in projectdossier HBH/HBC.

Technische vragen CDA, november 2025 – ter voorbereiding raadsvergadering 27 november 2025. CDA signaleerde de tegenstrijdigheid tussen de toezegging van een blanco vel en het aanscherpen van de concept-gebiedsvisie. Beschikbaar in projectdossier HBH/HBC.

4. Gemeentelijk beleid en verordeningen

Beleid Versterken Lokale Democratie – gemeente Heemstede, december 2023. Stelt eisen aan participatieprocessen: vooraf-transparantie, inclusiviteit en niveaus van invloed. Centraal toetsingskader in analyse 3.

Participatieverordening Heemstede 2026 – vastgesteld 5 februari 2026, inclusief toelichting. Aangehaald: art. 3 lid 1 (participatieplan in lijn met raadsbesluit) en art. 5 (verslaglegging). Centraal toetsingskader in analyse 3.

Participatieplan Gebiedsvisie 't Groot Clooster – Bijlage 7 bij het raadsvoorstel november 2025. Beschrijft twee sporen: een breed spoor voor alle Heemstedenaren en een tweede spoor van individuele detailgesprekken met stakeholders.

5. Ruimtelijke documenten

Concept-Gebiedsvisie 't Groot Clooster – inclusief vlekkenkaart pagina 29. De raad besloot op 27 november 2025 dat deze kaart slechts een uitnodiging voor overleg is, niet een vaststaande weergave. In het RIB van 14 april 2026 wordt de visie desondanks gepresenteerd als vertrekpunt voor de participatie.

6. Verslagen en correspondentie HBH/gemeente

Conceptverslag overleg 4 februari 2026 – bijeenkomst op uitnodiging van wethouder Stam met HBH. Kernafsprake: vervolgoverleg medio maart 2026 om werkbare kaders vast te stellen voor de positie van HBH vóór de brede participatie. Door HBH vastgesteld bij gebrek aan correcties. Beschikbaar in projectdossier HBH/HBC.

Brief HBH aan wethouder Stam, 16 februari 2026 – toezending conceptverslag en verzoek om datum voor vervolgoverleg. Onbeantwoord gebleven. Beschikbaar in projectdossier HBH/HBC.

Brief HBH aan wethouder Stam, 3 maart 2026 – herinnering aan het afgesproken vervolgoverleg. Onbeantwoord gebleven. Beschikbaar in projectdossier HBH/HBC.

7. Correspondentie met politieke partijen (maart 2026)

HBH stuurde alle zes partijen een brief met randvoorwaarden voor een levensvatbare Herenboerderij en vroeg om expliciete bevestiging. Alle correspondentie beschikbaar in het projectdossier HBH/HBC.

8. Online participatie-instrument

Vragenlijst grootclooster.nl/denk-mee – gepubliceerd 16 april 2026. Enig breed toegankelijk participatie-instrument in het traject. Centraal analyseobject in analyses 2, 3 en 4.

9. Wet- en regelgeving

Artikel 3:46 Algemene wet bestuursrecht – motiveringsbeginsel. Verplicht bestuursorganen hun besluiten deugdelijk te motiveren, in het bijzonder bij afwijking van eerder gedane toezeggingen of vastgelegde afspraken.

10. Internationale norm

ISO 20252:2019 – internationale norm voor markt-, opinieonderzoek en sociale research (ISO/TC 225, in samenwerking met ESOMAR, EFAMRO en WAPOR). Eisen aan projectontwerp, vragenlijstontwerp, steekproefontwerp, dataverzameling en rapportage zijn in de vragenlijst op de geanalyseerde punten niet nageleefd.